

Faruk Yazar

fyazarpr@gmail.com

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Kamu Diplomasisi

BAŞKANLIĞIN YOĞUN OLARAK MÜCADELE ETTİĞİ ALANLARDAN BİRİSİ TÜRKİYE'YE YÖNELİK KARA PROPAGANDA FAALİYETLERİNE KARŞI, STRATEJİK İLETİŞİM ÇALIŞMASIDIR. BU BAĞLAMDA İLETİŞİM BAŞKANLIĞI NİSAN AYINDA İKİ ÖNEMLİ ETKİNLİK GERÇEKLEŞTİRDİ. BUNLARDAN İLKİ, 1915 OLAYLARINI ELE ALAN ULUSLARARASI KONFERANS, İKİNCİSİ İSE ŞEHİT DİPLOMATLAR SERGİSİDİR. İLETİŞİM BAŞKANLIĞI AYRICA 1915 OLAYLARINI İNGİLİZCE OLARAK DETAYLI BİR ŞEKİLDE ELE ALAN "1915.GOV.TR" ADLI BİR WEB SİTESİ KURDU.

Türkiye'de kamu diplomasisi faaliyetlerinin 2000'lerden itibaren profesyonel olarak yürütüldüğünü söyleyebiliriz. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü gibi çeşitli kurumlar tarafından yürütülmüş ve 2010'da Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kuruluşu ile bu çalışmaların koordinasyonunda önemli bir gelişme kaydedilmiştir. Yine de Türkiye'nin gereksinimleri çerçevesinde merkezi bir örgütlenmeye olan ihtiyaç devam etti. 2018'de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesi ile birlikte kurulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, iletişimin bütüncül ve stratejik bir şekilde yürütülmesi ihtiyacını karşılamakta merkezi bir rol oynamaya başladı.

İletişim Başkanlığı, devlet kurumlarının bütünleşik bir iletişim sistemi içerisinde "Türkiye markasını güçlendirmek, devlet ve millet arasındaki iletişimi daha sağlıklı bir hale getirmek ve söylem birliğini oluşturmak" amacı ile önemli çalışmalar yap-

maktadır. Türkiye'nin organize ve sürekli bir propaganda savaşına maruz kalması iletişimin güçlü ve stratejik bir şekilde yönetilmesini zorunlu hale getirmiştir. Küresel krizler ve belirsizlikler, komşu ülkelerde yaşanan uzun süreli krizler Türkiye'nin girişimci, çok boyutlu bir diplomasi yürütmesini ve iletişimi stratejik bir şekilde ele almasını öncelikli kılmıştır. İletişim Başkanlığı bu kapsamda Türkiye'ye yönelik yoğun propaganda faaliyetleri ve bilgi kirliliğine karşı koyarak, gerçeğin ortaya çıkması için önemli hizmetler gerçekleştirmektedir. Hakikatin değersizleştirildiği post-truth çağında dezenformasyon sofiştike bir şekilde yapılmaktadır. Bilgi kirliliği ve yanıltmacasına karşı; İletişim Başkanlığı sosyal medyada dolaşıma sokulan yalan haberlerle mücadele ve doğrusunun ne olduğunun anlaşılması için yeni bir platform çalışması içindedir.

Kara Propagandaya Karşı Stratejik İletişim

Başkanlığın yoğun olarak mücadele ettiği alanlardan birisi de Türkiye'ye yönelik kara propagan-

da faaliyetlerine karşı, stratejik iletişim çalışmasıdır. İletişim Başkanlığı nisanda iki önemli etkinlik gerçekleştirdi. Bunlardan ilki, 1915 olaylarını ele alan uluslararası konferans, ikincisi ise şehit diplomatlar sergisidir. İletişim Başkanlığı ayrıca 1915 olaylarını İngilizce olarak detaylı bir şekilde ele alan "1915.gov.tr" adlı bir web sitesi kurdu. Sitede Ermeni meselesine ilişkin önemli bir akademik külliyat yer alırken, aynı zamanda çeşitli animasyon ve belgesellere de yer verildi. Site, 1915 olaylarını derli toplu bir şekilde İngilizce anlatan bir yayın olması itibarı ile önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Los Angeles ve İstanbul'da gerçekleştirilen Şehit Diplomatlar sergisinde ASALA (Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu) ve JCAG (Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları) gibi Ermeni terör örgütleri tarafından şehit edilen diplomatlar anıldı. Bu terör eylemlerinde 31'i diplomat ve onların aile mensupları olmak üzere 58 Türk vatandaşı şehit olurken toplamda 77 can kaybı yaşanmış ve çok sayıda kişi de yaralanmıştı. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesinin ardından Ermeni meselesini dayatmaya yönelik yoğun bir terörizm dalgası başlatılmıştı.

Murat Kula/AA

1980'lerin sonuna kadar ASALA Türk diplomatlarına yönelik çok sayıda saldırı gerçekleştirmiştir. Dünyanın Türk diplomatlara yönelik terörist saldırıları görmezden gelmesi ve hatta sessiz kalması, Türkiye'nin nasıl çok boyutlu bir tehditle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Özellikle Avrupa'nın ASALA'nın eylemlerine karşı tavrı "düşüncesizlik" gibi kelimelerle betimlenmesi çok çarpıcı bir örnektir. Bu dönemde Türkiye'nin ASALA'ya karşı sert tutum almasını bile eleştirmişlerdir. İletişim Başkanlığı'nın, Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı haksızlıkları ve saldırıları anlatmak üzere düzenlediği bu sergiler, küresel kamuoyunun gerçekleri doğru bir şekilde öğrenmesine imkan tanınması açısından son derece önemlidir. Avrupa'nın ikiyüzlü tavrı, ASALA teröründe olduğu gibi Türkiye'nin Avrupa Birliği müzakere sürecinde yayınlanan ilerleme raporlarına da yansımıştır. Avrupa Birliği mevzuatında olmamasına rağmen ilerleme raporlarında Türkiye'nin sözde Ermeni soykırımını tanınması ileri sürülmekteydi. İlerleme raporlarını yazan raportörlerin iddiaları, Türkiye'nin zaten Ermeni vatandaşlarına tanıdığı hakların sanki yokmuş gibi, tanınması gerektiğini içeren bilgi eksiklikleri bulunmaktaydı. Ermeni meselesi Türkiye'nin dış politikada sıkıştırılması ve baskı altına alınması için üretilmiş bir projedir. Bu proje özellikle 70'lerden beri sistematik olarak politika, propaganda ve diplomasi olmak üzere bir sacayağı üzerinden yürütülmektedir. Bu sistematik kuşatma çabalarına karşı Türkiye 2005'te ortak komisyon kuralım önerisi ile proaktif bir tutum sergilemeye başladı. Bu çerçevede yayın faaliyetleri de yoğunlaştı. Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Birol Çetin'in aktardığına göre; "kurumun envanterinde, Ermeni olayları konusunda yaklaşık 117 kitap, Ermeni meselesi üzerine 118 doktora tezi, 443 yüksek lisans tez çalışması bulunmaktadır."

Ermeni Meselesine Karşı Kapsamlı Çalışmalar

Türkiye son dönemde Ermeni meselesini daha ciddi bir şekilde ele alarak kapsamlı bir çalışma yürütmektedir. Bu çalışmaların önemli bir halkası olarak İletişim Başkanlığı'nın nisanda düzenlediği "1915 Olayları Uluslararası Konferan-

Nitekim Türkiye son yıllarda kamu diplomasisi alanında attığı adımlarla önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bununla birlikte sürekliliğin uzun yıllara erişecek şekilde sağlanabilmesi daha kalıcı sonuçları karşımıza çıkartabilecektir. Bu yüzden de Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde inşa edilen mevcut devlet kapasitesinin yükseliş trendinin aksamaması önemli.

si" öne çıkmaktadır. Konferansa yerli ve yabancı birçok akademisyen katkı sunarak 1915 olaylarını etraflı bir şekilde değerlendirmiştir. Örneğin; Dr. Phill Christion Johannes'in şu değerlendirmeleri Ermeni meselesinin siyasi dayatma olduğunu çarpıcı bir şekilde göstermektedir: "Türkiye ile savaş geçmişi olmayan Slovakya'da Ermeni tasarısının tanınmasının arkasında propaganda etkisi görülmektedir. Arjantin parlamentosunda söz konusu tasarımı çok kısa bir sürede geçebilmiş. Uruguay da Arjantin kabul ettiği için kabul etmiş. Sözü geçen bu ülkelerde ciddi bir tartışma olmadan derinlemesine bir inceleme olmadan bu tasarıların geçtiğini görüyoruz. Örneğin, Slovakya'da karar vericiler bir romanda işlenen sözde soykırım anlatımından etkilenerek bu kararı alma yönünde adım atıyorlar. Ermeni azınlıkların kurduğu baskı sonucu yazılan bir romana bakarak tarihi bir olay hakkında karar verildiğini görüyoruz. Akademisyenler arasında ortak projeler üretilebilmesi için bir network ve iletişim platformuna ihtiyaç var. Bu konuda farklı düşünenler üzerinde bütün dünya bunu kabul ediyor siz neden etmiyorsunuz şeklinde bir söylem baskısı yapılıyor."

Dr. Johannes'in belirttiği gibi Ermeni lobisinin "tüm dünya tanıyor siz neden tanıyorsunuz" söylemi ile Slovakya, Arjantin, Uruguay gibi ülkelerin karar vericilerini baskı altına alarak bu kararların geçmesini sağladığı görülüyor. Sadece 31 ülkenin parlamentosundan bu tasarıların geçtiğini görüyoruz. Fakat oluşturulan algı, adeta kesin bir norm gibi ülkelere dayatılarak küresel bir kamuoyu baskısı oluşturulmaya çalışılıyor. Bunu da sistematik propaganda ve lobi faaliyetleri yaparak gerçekleştiriyorlar. İletişim Başkanlığı'nın 1915 olayları konferansı gibi çalışmalarını bu anlamda uluslararası kamuoyunun doğru bir şekilde bilgilendirilmesinde önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Konferansta gerek Cumhurbaşkanlığı İletişim Başka-

 Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın, Ermeni terör örgütlerinin şehit ettiği Türk diplomatlar anısına düzenlediği "Şehit Diplomatlar Sergisi" ABD'nin başkenti Washington'da açıldı. Sergi, ASALA ve JCAG gibi Ermeni terör örgütlerinin Türk diplomatları ilk şehit ettikleri yer olan Los Angeles'in ardından Washington'da da kapılarını açtı. (Yasin Öztürk/AA, 18 Mayıs 2021)

nı Prof. Dr. Fahrettin Altun gerekse katılımcılar Ermeni iddialarının hiçbir objektif gerçeğe dayanmadığını belirterek, tamamen siyasi olarak ele alındığına dikkat çekti. Ayrıca James F. Jeffrey'in danışmanı Richard Outzen'in hazırladığı Türkiye için kamu diplomasisi stratejisi önerilerini içeren raporunda belirttiği gibi Batı'nın insan hakları, demokrasi gibi konularda Türkiye'ye karşı seçici davrandığını, ilkeli bir yaklaşımla değil siyasi amaçlarla hareket ettiğini vurgulaması da bu siyasi boyuta işaret etmektedir. Avrupa Birliği müzakere sürecinde de birlik müktesebatında yer almayan konuların dayatılmasını bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Bu siyasal hesaplaşma sürecinde Ermeni lobisi gibi oluşumlar, Türkiye'nin karşısına çıkartılmaktadır.

Ermeni Lobisinin Karanlık Yüzü

Lobiciliği, karar vericileri belirli çıkar grupları adına iletişim yöntemleri kullanılarak ikna etme süreci olarak tanımlamak mümkündür. Prof. Dr. Tayyar Arı, kavramı şu şekilde tanımlamaktadır: "Kararları etkilemek isteyen kişi ve kuruluşların hükümetteki veya karar alma sürecindeki kişileri amaçları doğrultusunda etkilemek için kurduğu bir iletişim ve bilgi alışverişidir." Lobicilik stratejik ikna faaliyetlerine dayandığı için halkla ilişkiler disiplini ve kamu diplomasisi ile birlikte ele alınmaktadır. Lobicilik, literatürde halkla ilişkilerin bir çalışma alanı olarak ele alınsa da kamu diplomasisi bakımından da son derece önemli bir kavramdır. Özellikle "grass roots" yani "halka dayalı lobi yöntemi" ile yapılan faaliyetler kamu diplomasisi ile benzerlikler taşımaktadır. Küresel şirketler ve devletler kendi amaçları doğrultusunda lobicilik faaliyetlerini yoğun bir şekilde kullanmaktadır. ABD'de lobicilik 1800'lere dayanmaktadır. 1946'da yasal düzenleme ile birlikte lobicilik ABD siyasal siteminin bir parçası olarak şekillenmiştir. Ermeni lobisinin çalışmaları da 1899'a dayanmaktadır. 1915 olaylarından önce de Ermeni lobisinin aktif bir şekilde Türkiye aleyhine faaliyetler gerçekleştirdiği bilinmektedir. Prof. Dr. Tayyar Arı'ya göre Ermeni lobisi "1984'te Amerika'daki tüm

Türkiye için kamu diplomasisi stratejisi önerilerini içeren raporda belirtildiği gibi, Batı insan hakları, demokrasi gibi konularda Türkiye'ye karşı seçici davranıyor, ilkeli bir yaklaşımla değil siyasi amaçlarla hareket ediyor. Avrupa Birliği müzakere sürecinde de birlik müktesebatında yer almayan konuların dayatılmasını bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Bu siyasal hesaplaşma sürecinde Ermeni lobisi gibi oluşumlar, Türkiye'nin karşısına çıkartılmaktadır.

Ermeni örgütlerinin Amerikan Ermeni Asamblesi adıyla bir çatı altında toplanmasıyla daha da etkili olmaya başlamıştır."

Ermeni lobisinin 2000'lerde ABD'de etkinliğini arttırdığını görüyoruz. Benzer şekilde 2000'lerde AB'de de oluşturduğu kuruluşlarla Avrupa Parlamentosu üzerinde etkinliğini artırmıştır. Bunun en önemli sebepleri arasında geniş bir organizasyon ağında faaliyet gösteren kurumlar ve sistematik propaganda ve lobi faaliyetleri bulunmaktadır. ABD'de Ermeni diasporasının toplumsal hayata entegre olarak örgütlü bir şekilde hareket ettikleri ve özellikle seçim kampanyalarında siyasilere destek vererek onlar üzerinde bir nüfuz elde ettikleri bilinmektedir. Bunun yanı sıra Kongre ve kamuoyu üzerinde etkili olabilmek için medyayı ve lobiciliğin tüm yöntemlerini sistematik olarak kullanmaktadırlar. Doç. Dr. Giray Saynur Derman'ın "Ermeni Diasporası'nın Türkiye-ABD İlişkilerine Etkisi" başlıklı makalesinde belirttiği üzere, "ABD'de 21 adet günlük ve haftalık gazete, 17 adet Ermeni faaliyet raporu, 188 adet bülten, 25 radyo, 10 sürekli televizyon programıyla Türkiye aleyhine kamuoyu oluşturmaktadır." Dünya genelinde bakıldığında ise bu yayın ve faaliyetlere ilişkin rakamların çok daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi politika, propaganda ve diplomasi temelinde yürütülen sistematik faaliyetlerde propaganda ve lobicilik ağırlık merkezini oluşturmaktadır. Ermeni lobisi hedef kamuoylarına yönelik olarak yüksek frekansta ve periyodik olarak mesajlar paylaşarak stereotip algılar oluşturmakta ve böylelikle baskın bir söylem üretebilmektedir. Elbette ABD ve Fransa gibi ülkelerin siyasi desteği, bununla birlikte Avrupalı politikacılar, Yunan lobisi, Rum lobisi ve PKK destekçisi lobilerin de desteği olmadan bu algı sadece Ermeni lobisinin faaliyetleri ile etkinlik

kazanamaz. Bu yönü ile Ermeni meselesinin Türkiye'yi kontrol altına almak isteyen güçlerin siyasi hesaplaşma aparatı olduğunu vurgulamak gerekir.

Türkiye Ne Yapmalı?

Türkiye Ermeni meselesinde uzun bir süredir mücadele vermektedir. Ermeni lobisinin ABD'deki faaliyetlerine karşı Türkiye Amerika ile olan ilişkilerinde stratejik önemini ortaya koyarak bir çeşit önleyici siyaset gütmüştür. Soğuk Savaş sonrası uluslararası ilişkilerin değişen yapısı ve Türkiye'nin bağımsız politika geliştirme çabaları bu ilişkilerin yapısında değişikliklere neden olmuştur. Türk lobisinin Amerikan siyasetine nüfuzunda yaşanan eksiklikler, bilgi eksikliği, Türklerin Amerikan sosyal, siyasi ve kültürel hayatında etkili bir varlık gösterememesi, Türk kurum ve kuruluşların etkili bir organizasyon ile birlikte hareket edememesi gibi etkenler lobicilik faaliyetlerinde istenilen düzeyde başarı sağlanamamasına neden olmuştur. Türkiye ABD'de lobicilikle ilgili çalışmalara 80'lerde önem vermeye başladı. Özellikle 2000'lerle birlikte bu konuya ayrılan bütçenin de artış eğiliminde olduğunu görüyoruz. <https://www.opensecrets.org/verilerine> göre 2020'de devlet ve devlet dış kuruluşların toplam lobi harcaması 6 milyon 214 bin 887 dolar olarak gerçekleşmiş, yine son beş yılda ise www.foreignlobby.com verilerine göre 20 milyon dolar lobi harcaması gerçekleştirilmiştir.

Türkiye ABD'deki lobi faaliyetlerini devlet ve devlet dış organizasyonlar şeklinde iki eksende gerçekleştirmektedir. Devlet tarafından yürütülen çalışmalar lobi şirketleri kiralamak şeklinde gerçekleştirilirken, Türk-Amerikan İş Konseyi gibi iş dünyası ilişkileri ve Türk Amerikan Dernekleri Asamblesi (ATAA) gibi ABD'de faaliyet gerçekleştiren kuruluşlarla lobi çalışmaları yürütmektedir. Lobi firması kiralamak gerekli

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığınca, 1915 olaylarının tarihsel arka planı, hukuki boyutu ve günümüze yansımalarını ele almak amacıyla "1915 Olayları Uluslararası Konferansı" düzenlendi. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun çevrim içi gerçekleştirilen konferansın açılışında konuşma yaptı. (İletişim Başkanlığı/AA, 20 Nisan 2021)

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Türkiye'nin millî, tarihi, kültürel, bilimsel ve teknolojik zenginliklerinin dijital sunumlarla anlatılacağı "Dijital Tır" projesini hayata geçirdi. Türkiye'nin gelecek vizyonuna katkıda bulunma amacıyla başlatılan proje kapsamında, dijital ve teknolojik deneyim ve uygulama alanlarıyla donatılmış "Dijital Tır", 52 ili ziyaret edecek. (Harun Reşit Kaymaz/AA)

ABD ve Fransa gibi ülkelerin siyasi desteği, bununla birlikte Avrupalı politikacılar, Yunan lobisi, Rum lobisi ve PKK destekçisi lobilerin de desteği olmadan bu algi sadece Ermeni lobisinin faaliyetleri ile etkinlik kazanamaz. Bu yönü ile Ermeni meselesinin Türkiye'yi kontrol altına almak isteyen güçlerin siyasi hesaplaşma aparatı olduğunu vurgulamak gerekir.

fakat yeterli bir çözüm değildir. İletişimi bütüncül bir şekilde kendimiz belirlemediğimiz/yönetmediğimiz sürece sonuçlarını öngörmemiz mümkün olmayacaktır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bu noktada iletişimin stratejik olarak yönetilmesine büyük bir yatırım yapmaktadır. Bu yatırımların meyvesini vermeye başladığını görmekteyiz.

Türkiye'nin kamu diplomasisi ve lobicilik bağlamında gösterdiği gayretler önemli olmakla birlikte bu çabaların belirli tarihlere endeksli ve dönemsel olarak değil, amaç ve hedefleri net belirlenmiş, sistematik, stratejik bir iletişim yaklaşımı ile yürütülmesi gerekmektedir. 1915 olayları gibi diğer milli konular/davalarda da Türkiye'nin tezleri proaktif bir şekilde uluslararası hukuk, diplomasi ve iletişim sacayağında hedef kamuoylarına anlatılmalıdır. Türkiye haklı tezlerini, objektif duruşunu hedef ülkelerin kamuoyu önderlerine, karar alıcılarına ve kamuoylarına anlatmalıdır. Arjantin, Slovakya, Uruguay gibi ülkelerin bilgi boşluğu örneğinde olduğu gibi çeşitli raporlarda yer alan bilgi eksiklikleri de dikkate alınarak enformasyona dayalı kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Bu faaliyetler siyaset temelli yürütülen kara propagandaya karşı bir dalgakıran etkisi oluşturacaktır. Ayrıca benzer şekilde lobi faaliyetlerinin yanı sıra bilim diplomasisi, kültür diplomasisi gibi kamu diplomasisi unsurlarını aynı stratejik çerçevede devreye sokmak mevcut kapasiteyi üst seviyeye çıkartacaktır. Nitekim Türkiye'nin son yıllarda bu alanda attığı adımlar önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bununla birlikte sürekliliğin uzun yıllara erişecek şekilde sağlanabilmesi daha kalıcı sonuçları karşımıza çıkartabilecektir. Bu yüzden de Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde inşa ettiği mevcut devlet kapasitesinin yükseliş trendinin aksamaması önemli. Burada 2 örnekten bahsederek yapılan analizin ötesinde İletişim Başkanlığı'nın ortaya koyduğu kapsamlı yaklaşım ve iletişim meselesini politikaların ayrılmaz bir öncülü haline getirmiş olması hem dezenformasyon saldırıları karşısında Türkiye'nin elini güçlendirecektir hem de yeni keşiflerin ve imkanların kapısını aralayacaktır. **K**